

POPULARIZACIJA UMETNIČKE MUZIKE U IZVOĐENJU ORKESTRA „JOHANN STRAUSS“

Marjan D. Mitić¹

Sažetak: Rad analizira strategiju popularizacije umetničke muzike kroz rad i umetnički pristup holandskog violiniste i dirigenta Andre-a Riu-a, sa posebnim osvrtom na njegov orkestar „Johann Strauss“. Polazište je Riuova bogata muzička biografija i obrazovanje, koje je oblikovalo njegov umetnički senzibilitet i jasno usmerilo njegovu karijeru ka reinterpetaciji i modernoj prezentaciji klasične muzike, posebno dela Johanna Straussa. Osnivanje orkestra „Johann Strauss“ predstavljalo je prelomni trenutak u promociji klasične muzike široj publici. Riu je spojio visoku tehničku preciznost sa elementima scenskog spektakla, interakcije sa publikom i popularne kulture, što je rezultiralo stvaranjem novog modela koncertnog iskustva. Kroz konceptualno oblikovane nastupe, vizuelne efekte i tematske programe, orkestar je razbio tradicionalne barijere percepcije elitizma u klasičnoj muzici. Teorijski okvir rada oslonjen je na strategiju plavog okeana, kroz koju je analiziran način na koji je Riu redefinisao tržište klasične muzike. Orkestar je uspešno primenio principe vrednosne inovacije: eliminisao je rigidne forme, smanjio akademsku distancu, podigao nivo emocionalnog angažmana i stvorio potpuno novi doživljaj klasične muzike. Zaključak rada potvrđuje da je orkestar „Johann Strauss“, pod umetničkim vođstvom Andrea Riu-a, oblikovao novu paradigmu prisupa klasičnoj muzici – onu koja ne pravi kompromis sa umetničkim kvalitetom, ali uspešno komunicira sa širom i raznovrsnijom publikom na globalnom nivou.

Ključne reči: Andre Riu, klasična muzika, komercijalizacija, kritika stručne javnosti

¹ mitic@vaspks.edu.rs Akademija vaspitačko – medicinskih strukovnih studija, odsek vaspitačkih studija Kruševac

Već nekoliko decenija, industrija klasične muzike je u opadanju sa smanjenjem potražnje, rastom troškova i smanjenjem profita, a mnogi orkestri bore za opstanak. Na ovoj pozadini, Andre Riu i njegov orkestar Johann Strauss su se izdvojili. Umesto da se takmiči kao svi ostali orkestri, Andre Riu je rekonstruisao granice tržišta između klasične muzike i pop koncerata, stvarajući strategiju ogromne nove potražnje. Riu i njegov orkestar ostali su na listi Billboard Top 25 Tours skoro dve decenije, a njegovi CD-ovi i DVD-ovi su prodani u više od 40 miliona primeraka u odnosu na 10.000 primeraka za vrhunski CD sa klasičnom muzikom.

Riu je 1987. godine osnovao orkestar Johann Strauss i počeo sa 12 članova, održavajući svoj prvi koncert 1. januara 1988. godine. Tokom godina se dramatično proširio, danas nastupajući sa 80 do 150 muzičara. Riu i njegov orkestar nastupali su širom Evrope, Severne i Južne Amerike, Japana i Australije. Veličinu i prihode njihovih turneja mogu uporediti samo najveća dela pop i rok muzike. Riu-ova ekstravaganatna turneja 2008. godine imala je reprodukciju pune veličine Empress Sisi Castle, najveće pozornice koja je ikada bila na turneji. Tokom prve polovine 2009. godine, Andre Riu je bio najuspešniji muški izvođač na svetu.

Uprkos svom širokom međunarodnom uspehu, Riu-ova mešavina valcera, popularne muzike i komedije privukla je veliku pažnju kritičara. Polaritet mišljenja o Riu nije sam po sebi iznenađujući: ideja „klasične“ muzike nosi sa sobom pojmove bezvremenske zasluge i uzvišenog umetničkog dostignuća. Ovome se suprotstavlja kategorija „popularnog“, sa svojim implikacijama široke, ali možda i efemernije privlačnosti.

Ovaj rad razmatra konkurentsku praksu industrije klasične muzike i ilustruje kako je Andre Riu stekao uvid u otvaranje nove potražnje gledajući prema slušaocima koji nisu posetioči klasičnih koncerata i kako je rekonstruisao granice industrije i stvorio novi tržišni prostor, čineći konkurenciju nevažnom koristeći strategiju plavog okeana.

MUZIČKA KARIJERA Andre-a Riu-a

Razumevanje ranog života i obrazovanja muzičara može pružiti dubok uvid u njihov umetnički razvoj i uticati na putanju njihove karijere. Andre Riu, talenat u nastajanju u svetu klasične muzike, ima pozadinu koja kombinuje bogato muzičko nasleđe, rigoroznu obuku i različite uticaje. Andre Riu je rođen u porodici sa bogatom muzičkom tradicijom. Njegovi roditelji, oboje klasični muzičari, odigrali su značajnu ulogu u njegovom ranom izlaganju muzici. Njegov otac, Žan-Pjer Riu, bio je poznati violinista koji je nastupao sa nekoliko prestižnih orkestara, dok je njegova majka, Kler Riu, bila pijanistkinja i nastavnica muzike. „Domaćinstvo Riu bilo je ispunjeno muzikom, od svakodnevnih vežbi do

improvizovanih porodičnih koncerata (Rieu, 2008, p. 19). Ovo okruženje je podstaklo duboko poštovanje klasične muzike od malih nogu.

Odrastajući, „Riu je bio okružen zvucima klasičnih remek-dela, koji su bili zvučni zapis njegovog detinjstva. Posvećenost njegovih roditelja svom zanatu i njihova strast za muzikom bili su zarazni, inspirišući Riu-a da nastavi muzičku karijeru“ (Garvin, 2012, p. 58). Obimna porodična zbirka snimaka, uključujući dela legendarnih kompozitora kao što su Bah, Betoven i Mocart, obezbedila je Riuovu bogatu i raznovrsnu muzičku podlogu.

Riu-ovo formalno muzičko obrazovanje počelo je sa četiri godine kada je počeo da uzima časove violine od svog oca. Pedagoški pristup Žan-Pjer Riu-a bio je i rigorozan i negujući, osiguravajući da Andre razvije snažnu tehničku osnovu, a istovremeno je negovao ljubav prema instrumentu. „Pod očevim vođstvom, Andre je brzo napredovao, pokazujući izuzetan talenat i posvećenost. Pored violine, Andre je pokazao interesovanje i za druge instrumente. Sa šest godina počeo je da uči klavir pod paskom svoje majke. Stil predavanja Kler Riu naglašavao je muzikalnost i ekspresivnost, dopunjujući tehnički fokus njegovih studija violine. Ova obuka sa dualnim instrumentima nije samo proširila Andreove muzičke horizonte, već je i poboljšala njegovo razumevanje harmonije i kompozicije“ (DeNora, 2012, p. 94).

Njegov rani život obeležilo je nekoliko značajnih iskustava koja su oblikovala njegov muzički razvoj. Jedno od najformativnijih bilo je njegovo učešće na lokalnim muzičkim takmičenjima i festivalima. „Ovi događaji su Riu pružili priliku da nastupi pred publikom, dobije povratne informacije od iskusnih sudija i razvije svoje prisustvo na sceni. Pobjeda na nekoliko ovih takmičenja povećala mu je samopouzdanje i pojačala želju da nastavi muzičku karijeru. Još jedno ključno iskustvo bilo je njegovo izlaganje živim nastupima renomiranih muzičara. Roditelji su ga često vodili na koncerte, gde je iz prve ruke bio svedok umetnosti i majstorstva izvođača svetske klase“ (Mulder, 2010, p. 21). Ova iskustva su ostavila trajan utisak na Riu-a, inspirišući ga da oponaša svoje muzičke idole i teži izvrsnosti u sopstvenom sviranju.

Jedan od najupečatljivijih trenutaka Riuovog ranog života bio je majstorski kurs sa legendarnim violinistom Ajsakom Perlmanom. Ova prilika se ukazala kada je Perlman posetio muzičku školu koju je Riu pohađao da bi održao niz majstorskih kurseva. Andreov otac je organizovao njegovo učešće, a iskustvo se pokazalo kao prekretnica na njegovom muzičkom putu. Perlmanovi uvidi i uputstva ostavili su dubok uticaj na Riu-a, „produbljujući njegovo razumevanje violine i inspirišući ga da dosegne nove visine u svom sviranju (Rieu, 2008, p. 22).

Na konzervatorijumu, Riu je studirao kod nekoliko renomiranih violinista koji su pomogli da usavrši njegovu tehniku i proširi svoj repertoar. Njegova osnovna učiteljica, profesorka Elena Kogan, bila je bivša učenica legendarnog Davida Ojstraha i donela je bogato znanje i iskustvo u svoje predavanje. Pod njenim vođstvom, Riu je razvio duboko razumevanje sposobnosti violine i naučio da izrazi širok spektar emocija kroz svoje sviranje.

Pored studija violine, Riu je nastavio da se bavi klavirom i počeo da svira violončelo, čime je dodatno proširio svoje muzičke vidike. Takođe je studirao kompoziciju, orkestraciju i dirigovanje, stekavši sveobuhvatno obrazovanje koje će mu dobro poslužiti u budućoj karijeri. Rigorozni nastavni plan i program konzervatorijuma i visoki standardi podstakli su Riu-a da se istakne, i on je uspeo u ovom izazovnom okruženju. Nakon završetka studija na konzervatorijumu, Riu je stekao visoko obrazovanje na nekim od vodećih svetskih muzičkih institucija. Primljen je u Džulijardsku školu u Njujorku, gde je učio kod legendarnog violiniste Ajsaka Perlmana. „Ovaj period napredne obuke bio je ključan za njega, jer je dalje usavršavao svoje veštine i produbio svoje razumevanje violine. Na Džulijardu, Riu je takođe imao priliku da studira kompoziciju i orkestraciju kod nekih od najboljih nastavnika u ovoj oblasti“ (DeNora, 2012, p. 97). Ovo sveobuhvatno obrazovanje pomoglo mu je da razvije jedinstven glas kao muzičaru i kompozitoru, spajajući klasičnu tradiciju sa savremenim uticajima. Pored studija na Džulijardu, Riu je učestvovao na majstorskim kursovima i radionicama sa drugim renomiranim muzičarima, dodatno proširujući svoja znanja i veštine. Takođe je nastavio da redovno nastupa, i kao solista i kao deo različitih ansambala, stičući dragoceno iskustvo i izgrađujući svoju profesionalnu mrežu.

Muzički uticaji Andrea Riua su raznovrsni, što odražava njegovo široko muzičko obrazovanje i izloženost različitim stilovima i tradicijama. Njegov repertoar obuhvata dela iz perioda baroka, klasike, romantike i moderne, pokazujući njegovu svestranost i duboko uvažavanje bogatstva klasične muzike.

OSNIVANJE ORKESTRA JOHAN ŠTRAUS

Osnivanje orkestra Johan Štraus označilo je značajnu prekretnicu u karijeri Andrea Riua i svetu klasične muzike. Poznat po svom jedinstvenom pristupu klasičnom izvođenju i posvećenosti muzici Johana Štrausa, ovaj orkestar je zauzeo posebno mesto u srcima ljubitelja muzike širom sveta.

Od malih nogu, Andre Riu je bio duboko inspirisan muzikom Johana Štrausa, često nazivanog „kraljem valcera“. Raskošne melodije, ritmička vitalnost i emocionalna ekspresivnost Štrausovih kompozicija očarali su Riu-a, ulivši mu doživotnu strast prema bečkom valceru i drugim delima porodice Štraus. Ova rana fascinacija odigrala je ključnu ulogu u Riouovoj odluci da posveti značajan deo svoje karijere ovom repertoaru.

Ideja o osnivanju orkestra Johan Štraus proistekla je iz Riouove želje da radosnu i očaravajuću muziku Johana Štrausa približi široj publici. Zamislio je „orkestar koji ne samo da će izvoditi Štrausovu muziku sa tehničkom izvrsnošću, već i da uhvati duh i bujnost bečke tradicije“ (Rieu, 2008, p. 28). Riu je imao za cilj da stvori ansambl koji bi kombinovao preciznost klasičnog muziciranja sa privlačnim i zabavnim elementima koncerata popularne muzike. Riu je prepoznao jaz u klasičnoj muzičkoj sceni gde su se mnogi orkestri fokusirali prvenstveno na simfonijski i operiski repertoar, često zanemarujući lakšu, ali podjednako

sofisticiranu muziku kompozitora poput Johana Štrausa. Osnivanjem orkestra, Riu je nastojao da popuni ovu prazninu, nudeći publici priliku da doživi šarm i eleganciju bečkog valcera u posvećenom i autentičnom okruženju.

Osnivanje orkestra počelo je tako što je Riu okupio grupu talentovanih muzičara koji su delili njegovu strast prema Štrausovoj muzici. Tražio je instrumentaliste koji nisu bili samo tehnički vešti, već su posedovali i njuh za izvođenje i sposobnost da se povežu sa publikom. Ovaj osnovni ansambl uključivao je gudače, duvače, udaraljke, odražavajući tradicionalnu orkestraciju Štrausovih kompozicija. „Osnivanje novog orkestra zahtevalo je značajnu finansijsku i logističku podršku. Riu je obezbedio početno finansiranje kombinacijom ličnih ulaganja, sponzorstava i podrške pokrovitelja umetnosti“ (Mulder, 2010, p. 34). Takođe je uspostavio partnerstva sa promoterima koncerata, prostorima i izdavačkim kućama kako bi obezbedio da nastupi orkestra dođu do široke publike.

Sa formiranim osnovnim ansamblom i obezbeđenom finansijskom podrškom, orkestar Johana Štrausa je započeo svoje probe. „Riu je istakao važnost muzičke preciznosti, stilske autentičnosti i privlačne prezentacije. Rani nastupi orkestra održavani su u manjim prostorima, gde su brzo stekli reputaciju zbog svojih živahnih i zadivljujućih izvođenja Štrausove muzike“ (DeNora, 2012, p. 101).

Osnivanje orkestra Johan Štraus nije bilo bez izazova. „Riu se suočio sa skepticizmom nekih krugova establišmenta klasične muzike, koji su dovodili u pitanje održivost orkestra posvećenog prvenstveno muzici Johana Štrausa“ (Keith, 2012, p. 14). Pored toga, postojali su logistički izazovi u vezi sa organizovanjem turneja, obezbeđivanjem mesta za izvođenje i upravljanjem finansijskim aspektima vođenja orkestra. Uprkos ovim izazovima, orkestar Johana Štrausa brzo je dobio priznanje kritike i oduševljen prijem publike. Recenzije su pohvalile tehničku izvrsnost orkestra, živahne interpretacije i harizmatično vođstvo Andre Rio-a. Publika je bila očarana sposobnošću orkestra da oživi Štrausovu muziku.

Proboj orkestra došao je sa serijom značajnih nastupa i snimaka koji su pokazali njihov jedinstveni pristup Štrausovoj muzici. Jedan od najzapaženijih ranih uspeha bio je televizijski novogodišnji koncert, koji je nastupe orkestra doneo globalnoj publici. Ovo izlaganje je značajno podiglo profil orkestra i uspostavilo njegovu reputaciju kao vodećeg interpretatora bečkog valcera.

Kako je orkestar Johana Štrausa sticao na značaju, Riu je počeo da širi repertoar, ugrađujući dela drugih kompozitora bečke tradicije, kao i dela koja su dopunjavala stil i duh Štrausove muzike (Rieu, 2008, p. 36). Ova ekspanzija je omogućila orkestru da ponudi raznovrsnije koncertno iskustvo uz zadržavanje svog osnovnog fokusa na muziku Johana Štrausa.

Riouov inovativni pristup programiranju i prezentaciji koncerata odigrao je ključnu ulogu u evoluciji orkestra. Uveo je elemente kao što su tematski koncerti, multimedijalne prezentacije i učešće publike, stvarajući impresivnije i zanimljivije

koncertno iskustvo. Ove inovacije su pomogle privlačenju šire publike, uključujući mlađe slušaoce i one koji su novi u klasičnoj muzici.

Orkestar Johan Štraus krenuo je na opsežne međunarodne turneje, nastupajući u velikim koncertnim dvoranama i na festivalima širom sveta. Ove turneje ne samo da su proširile domet orkestra, već su i ojačale njegovu reputaciju globalnog ambasadora bečkog valcera. Saradnja sa renomiranim solistima, dirigentima i drugim orkestrima dodatno je obogatila umetnički rad orkestra i pružila mogućnosti za kreativnu razmenu.

„Pod Riuovim rukovodstvom, Johan Štraus orkestar je ostao privržen svojoj osnivačkoj misiji slavljenja muzike Johana Štrausa i bečke tradicije“ (Mulder, 2010, p. 39). Orkestar nastavlja da redovno nastupa, oduševljavajući publiku svojim duhovitim i uglađenim interpretacijama. Riouova posvećenost muzičkoj izvrsnosti i inovativnoj prezentaciji obezbedili su trajni uspeh orkestra i trajnu privlačnost.

Pored svojih izvođačkih aktivnosti, orkestar Johan Štraus je bio uključen u različite obrazovne i terenske inicijative. Ovi programi imaju za cilj da inspirišu i obrazuju sledeću generaciju muzičara i ljubitelja muzike, podstičući dublje uvažavanje klasične muzike i nasleđa Johana Štrausa. Majstorski kursevi, radionice i projekti angažovanja zajednice su sastavni deo misije orkestra da promoviše muzičko obrazovanje i kulturno obogaćivanje.

Osnivanje orkestra imalo je značajan uticaj na pejzaž klasične muzike. Zagovarajući muziku Johana Štrausa i bečku tradiciju, orkestar je revitalizovao interesovanje za ovaj repertoar i pokazao njegovu bezvremensku privlačnost. Inovativni pristup orkestra koncertnoj prezentaciji uticao je i na druge ansamble, inspirišući ih da istraže nove načine angažovanja sa publikom.

Strategijski pristup klasičnoj muzici

Klasična muzika je dugo bila cenjena zbog svog bogatog nasleđa i umetničke složenosti, ali se na savremenom muzičkom tržištu suočava sa značajnim izazovima u pogledu popularnosti i pristupačnosti. Strategija plavog okeana nudi okvir za stvaranje novih tržišnih prostora, čineći konkurenciju irelevantnom i istovremeno postizanje diferencijacije i niske cene. Strategija plavog okeana je strateški pristup koji se fokusira na stvaranje novih, neospornih tržišnih prostora, nazvanih „plavi okeani“, za razliku od nadmetanja na zasićenim tržištima ili „crvenim okeanima“. Ova strategija naglašava da se konkurencija učini nevažnom inoviranjem i stvaranjem vrednosti na načine koji ranije nisu istraženi. U sruu strategije plavog okeana leži koncept inovacije vrednosti, kritični element koji integriše inovaciju sa pozicijama korisnosti, cene i troškova kako bi se otvorila nova potražnja i stvorila nova tržišta.

Inovacija vrednosti je kamen temeljac strategije plavog okeana. Ona se razlikuje od tradicionalnih konkurentskih strategija tako što se ne fokusira na pobeđivanje konkurencije, već na to da konkurenciju učini nevažnom. Ovo se postiže razbijanjem kompromisa između diferencijacije i niske cene i stvaranjem skoka vrednosti i za kompaniju i za njene kupce.

Osnovni principi strategije plavog okeana se okreću oko ideje inovacije vrednosti, koja se fokusira na stvaranje vrednosti na način koji otvara nove i nesporne tržišne prostore. Za razliku od tradicionalnih strategija koje naglašavaju konkurenciju unutar postojećih industrija, strategija plavog okeana se zalaže za stvaranje novih industrija i tržišta. „Ovo uključuje:

- Diferencijacija i liderstvo sa niskim troškovima: postizanje i diferencijacije i niske cene istovremeno eliminisanjem i smanjenjem faktora na kojima se industrija takmiči i podizanjem i stvaranjem faktora koje industrija nikada nije ponudila.

- Strateško platno: Dijagnostički i akcioni okvir koji se koristi za snimanje trenutnog stanja na tržištu i strateškog profila trenutnih i potencijalnih ponuda.

- Alat za rekonstrukciju elemenata vrednosti kupca u kreiranju nove krive vrednosti. Uključuje četiri ključne akcije: eliminisanje, smanjenje, podizanje i stvaranje“ (Kim & Mauborgne, 2005a, p. 24).

Inovacija vrednosti je proces istovremenog praćenja diferencijacije i niske cene, stvarajući skok u vrednosti i za kompaniju i za njene kupce. Ovo uključuje redefinisane ponude vrednosti inoviranjem na načine koji stvaraju značajnu vrednost za kupce uz smanjenje troškova. „Komponente inovacije vrednosti uključuju:

- Inovacija: Uvođenje novih ideja, metoda ili proizvoda koji stvaraju jedinstvenu vrednost.

- Vrednost: Povećanje koristi za kupce uz usklađivanje strukture troškova radi postizanja profitabilnosti“ (Kim & Mauborgne, 2005b, p. 107).

„Inovacija vrednosti je ključna u stvaranju plavih okeana. Fokusirajući se na stvaranje vrednosti na jedinstven način, kompanije mogu da otključaju novu potražnju i uđu u neosporne tržišne prostore“ (Heusinkveld, 2013, p. 74). Ovo uključuje razbijanje tradicionalnog kompromisa između vrednosti i cene i sprovođenje strategija koje povećavaju i vrednost i troškovnu efikasnost. Kompanije koje uspešno primenjuju inovacije vrednosti mogu da ostvare značajne konkurentske prednosti i liderstvo na tržištu. Implementacija inovacije vrednosti može biti izazovna zbog otpora organizacije, rizika od neuspeha i potrebe za značajnim ulaganjem u inovacije. Kompanije se mogu suočiti sa poteškoćama u usklađivanju svojih postojećih poslovnih modela sa novim strategijama inovacija vrednosti, što dovodi do unutrašnjih sukoba i ograničenja resursa.

Kritičari tvrde da „strategija plavog okeana može prenatlažavati stvaranje novih tržišta na račun održavanja konkurentskih prednosti na postojećim tržištima. Pored toga, dugoročna održivost plavih okeana može biti dovedena u pitanje jer konkurenti na kraju ulaze u novi tržišni prostor, što dovodi do povećane konkurencije“ (Tabari et al., 2014, p. 1613).

Da bi odgovorile na ove kritike, kompanije treba da se fokusiraju na stalne inovacije i održavanje fleksibilnosti u svojim strategijama. „Redovnim procenjivanjem tržišnih uslova i prilagođavanjem svojih ponuda vrednosti,

preduzeća mogu da održe svoje konkurentske prednosti i ostanu ispred konkurencije“ (Heusinkveld, 2013, p. 77). Ulaganje u kulturu inovacija i podsticanje međufunkcionalne saradnje takođe može pomoći u prevazilaženju otpora organizacije i pokretanju uspešne implementacije inovacija vrednosti.

Orkestar Johana Štrausa, pod vođstvom Andrea Riu-a, uspešno je primenio principe plavog okeana kako bi zauzeo jedinstvenu nišu na tržištu klasične muzike. Inovacija vrednosti je osnov strategije plavog okeana. Orkestar Johan Štraus je postigao vrednosnu inovaciju kombinujući visokokvalitetno muzičko izvođenje sa elementima zabave i pristupačnosti.

Nastupi orkestra nisu samo koncerti već impresivna iskustva koja uključuju vizuelne elemente, interakciju sa publikom i tematski program. Ovaj pristup čini klasičnu muziku privlačnijom i privlačnijom za širu publiku. Ulaganje u najsavremenije tehnologije za audio i video snimanje obezbeđuje da nastupi uživo i snimljeni budu najvišeg kvaliteta, povećavajući ukupnu vrednost za publiku.

Ovaj je orkestar uspešno primenio princip Eliminiši-Smanji-Podigni-Kreiraj prilikom kreiranja strategije plavog okeana:

Eliminiši: Orkestar Johana Štrausa eliminisao je elemente zbog kojih su klasični koncerti izgledali elitistički i nepristupačni. Ovo uključuje formalne kodove oblačenja i krute formate koncerata.

Smanji: Smanjili su naglasak na čisto akademskim prezentacijama muzike, umesto toga odlučili su se za zabavniji i pristupačniji stil.

Podigni: Orkestar je podigao nivo angažovanja i interakcije publike. Harizmatično prisustvo Andre Riu-a na sceni i direktna komunikacija sa publikom pomažu u razbijanju barijera i stvaranju intimnijeg koncertnog iskustva.

Kreiraj: Stvorili su novo koncertno iskustvo uključivanjem vizuelnih efekata, multimedijalnih prezentacija i tematskih nastupa. Ove inovacije čine koncerte dinamičnijim i privlačnijim savremenoj publici.

Kako je ključni aspekt strategije plavog okeana je identifikovanje i ciljanje na ne-klijente, one koji trenutno nisu deo tržišta, „orkestar je uradio sledeće:

□ **Mladi i porodice** – Orkestar cilja mlađu publiku i porodice nudeći obrazovne programe, porodične koncerte i interaktivna iskustva koja klasičnu muziku čine dostupnom i prijatnom za sve uzraste.

□ **Ljubitelji krossover muzike** – Spajanjem klasične muzike sa elementima popularnih žanrova i saradnjom sa umetnicima iz različitih muzičkih sredina, orkestar privlači ljubitelje krossover muzike koji obično ne posećuju klasične koncerte.

□ **Globalna publika** – Međunarodne turneje orkestra i digitalno prisustvo imaju za cilj da dopru do publike izvan tradicionalnih tržišta klasične muzike, uključujući regione sa sve većim interesovanjem za zapadnu klasičnu muziku“ (Burke et al., 2009, p. 53).

Strateško platno orkestra Johan Štraus otkriva nekoliko ključnih razlika:

□Angažman – Visok nivo angažovanja publike i interakcije izdvaja orkestar od tradicionalnih ansambala klasične muzike.

□Pristupačnost – Nastojanja da se koncerti učine pristupačnijim, kako u pogledu cene tako i po formatu, privlače širu publiku.

□Inovacija – Kontinuirane inovacije u koncertnoj prezentaciji, uključujući upotrebu tehnologije i multimedije, održavaju ponudu orkestra svežom i uzbudljivom.

Orkestar Johana Štrausa, pod vođstvom Andre Riua, uspešno je primenio principe strategije plavog okeana u popularizaciji klasične muzike. Kreiranjem jedinstvenog koncertnog iskustva, korišćenjem tehnologije, proširenjem svog repertoara i angažovanjem sa raznolikom publikom, orkestar je zauzeo prepoznatljivu nišu na tržištu klasične muzike.

ZAKLJUČAK

Popularizacija umetničke muzike u savremenom društvu suočava se sa brojnim izazovima, među kojima se ističu percepcija elitizma, ograničena dostupnost i sve manji interes mlađe publike. Rad na primeru Andrea Riu-a i njegovog orkestra „Johann Strauss“ pokazuje da je moguće prevazići ove prepreke strateškim pristupom koji objedinjuje umetničku izvrsnost i inovativnu prezentaciju. Riu je, oslanjajući se na svoje temeljno muzičko obrazovanje, harizmu i razumevanje tržišta, stvorio novi model interpretacije klasične muzike koji je podjednako cenjen od strane publike i stručne javnosti.

Kroz osnivanje i vođenje orkestra „Johann Strauss“, Andre Riu je demonstrirao kako se klasična muzika može osloboditi tradicionalnih okvira i transformisati u široko prihvaćeno i pristupačno umetničko iskustvo. On je pokazao da umetnička muzika ne mora izgubiti na kvalitetu da bi postala popularna. Naprotiv, upravo kroz kombinaciju visokog izvođačkog standarda i pažljivo oblikovanog scenskog nastupa, moguće je privući publiku koja inače ne bi imala kontakt sa klasičnom muzikom.

Primena strategije plavog okeana u kontekstu rada orkestra „Johann Strauss“ osvetljava kako inovacija vrednosti može biti efikasno sredstvo za otvaranje novih tržišta. Riu je uspeo da eliminiše elemente koji su činili klasične koncerte zatvorenim i rigidnim, smanjio je distancu između izvođača i publike, podigao emocionalnu komponentu interpretacije i kreirao jedinstveni koncertni proizvod koji kombinuje muziku, vizuelni spektakl i naraciju. Na taj način, orkestar je formirao novu kategoriju muzičkog događaja, smeštenu između klasične umetnosti i popularne kulture.

Riuova strategija je takođe pokazala značaj aktivnog pristupa publici – putem multimedije, tematskih programa, direktne komunikacije i edukativnih aktivnosti, orkestar je proširio svoj domet i van tradicionalnog okruženja koncertnih dvorana. Posebna pažnja posvećena je mladima, porodicama i

međunarodnoj publici, čime je klasična muzika efektivno demistifikovana i predstavljena kao relevantna i uzbudljiva i u savremenom kontekstu.

Dugoročno posmatrano, model koji je razvio Andre Riu predstavlja inspirativan primer kako umetnost može biti istovremeno komercijalno održiva i kulturno značajna. Njegov rad podseća da uspeh u oblasti umetničke muzike ne mora biti baziran na kompromisu između kvaliteta i popularnosti, već na kreativnoj sintezi oba. Zaključno, studija slučaja orkestra „Johann Strauss“ pokazuje da se kroz viziju, posvećenost i inovativan pristup može redefinisati pozicija klasične muzike u globalnom kulturnom prostoru.

LITERATURA

Burke, A., van Stel, A., & Thurik, R. (2009). Blue Ocean versus Competitive Strategy: Theory and Evidence. *ERIM Report Series Research in Management Erasmus Research Institute of Management*, Article ERS-2009-030-ORG. <https://repub.eur.nl/pub/16037>

DeNora, T. (2012). Resounding the great divide: Theorising music in everyday life at the end of life. *Mortality*, 17(2), 92–105. <https://doi.org/10.1080/13576275.2012.673375>

Garvin, K. E. (2012). *The Crossover Conflict: Creating a Framework for Combining Classical and Popular Music in the 21st Century* [Master thesis, American University. Department of Performing Arts]. <https://doi.org/10.57912/23866002.v1>

Heusinkveld, S. (2013). *The Management Idea Factory: Innovation and Commodification in Management Consulting*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315884103>

Keith, S. (2012). ‘Like him or loathe him’: Critical reactions to André Rieu in Australia. *Perfect Beat*, 13(1), 7–27. <https://doi.org/10.1558/prbt.v13i1.7>

Kim, W. C., & Mauborgne, R. (2005a). *Blue ocean strategy: How to create uncontested market space and make the competition irrelevant* (1st edn). Harvard Business School Press.

Kim, W. C., & Mauborgne, R. (2005b). Value innovation: A leap into the blue ocean. *Journal of Business Strategy*, 26(4), 22–28. <https://doi.org/10.1108/02756660510608521>

Mulder, J. (2010). *The Loudspeaker as Musical Instrument*. 13–18. https://www.nime.org/proceedings/2010/nime2010_013.pdf

Rieu, M. (2008). *André Rieu: My music my life : how it all began*. Hardie Grant Books.

Tabari, M., Ziabari, M., Radmard, M., & Radmard, M. (2014). The role of a blue ocean strategy on performance evaluation. *Management Science Letters*, 4(8), 1611–1618. <https://doi.org/10.5267/j.msl.2014.7.027>

POPULARIZATION OF CLASSICAL MUSIC PERFORMED BY THE "JOHANN STRAUSS" ORCHESTRA

Marjan D. Mitić¹

Summary: The paper analyzes the strategy of popularizing art music through the work and artistic approach of the Dutch violinist and conductor Andre Rieu, with special reference to his "Johann Strauss" orchestra. The starting point is Rieu's rich musical biography and education, which shaped his artistic sensibility and clearly directed his career towards the reinterpretation and modern presentation of classical music, especially the works of Johann Strauss. The founding of the "Johann Strauss" orchestra represented a turning point in the promotion of classical music to a wider audience. Rieu combined high technical precision with elements of stage spectacle, audience interaction and popular culture, resulting in the creation of a new model of the concert experience. Through conceptually shaped performances, visual effects and thematic programs, the orchestra broke the traditional barriers of the perception of elitism in classical music. The theoretical framework of the work is based on the blue ocean strategy, through which the way in which Rieu redefined the classical music market was analyzed. The orchestra successfully applied the principles of value innovation: it eliminated rigid forms, reduced the academic distance, raised the level of emotional engagement and created a completely new experience of classical music. The conclusion of the work confirms that the "Johann Strauss" orchestra, under the artistic leadership of Andrea Rieu, formed a new paradigm of approach to classical music - one that does not compromise with artistic quality, but successfully communicates with a wider and more diverse audience on a global level.

Key words: Andre Rieu, classical music, commercialization, criticism of the professional public

Примљен: 05.05.2025.

Прихваћен: 02.06.2025.

¹ mitic@vaspks.edu.rs Academy of Applied Preschool Teaching and Health Studies, Department of preschool teachers training Krusevac